

Aleg. 396

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o postępie budowy nowych pawilonów i przeobrażeń w krajowym Zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie.

Wysoki Sejmie!

W końcowym ustępie sprawozdania Wydziału krajowego z 28. lipca r. 1904 LW. 31012 o rozszerzeniu krajowego Zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie, zawiadomiliśmy Wysoki Sejm, że już w pierwszych dniach czerwca r. 1904 rozpoczęta została budowa dwóch pawilonów dla niespokojnych umysłowo chorych, trzech budynków mieszkalnych, domu ekonomicznego, pawilonu dla chorób zakaźnych, trupiarni i portyerówki. W ciągu r. 1904 wszystkie te budowle doprowadzone zostały pod dach a z jesienią r. b. będą oddane do użytku.

Wskutek uchwały Wys. Sejmu z 31. października r. 1904 przyznającej wyższy kredyt (1,578.000 K.) na rozszerzenie rzeczonoego Zakładu, odpadły zastrzeżenia Wydziału krajowego wstrzymujące budowę dalszych czterech pawilonów oraz innych budowli i urządzeń, skutkiem tego z wiosną b. r. można było zarządzić wykonanie odnośnych robót.

Rozpoczęto przeto budowę dalszych czterech pawilonów, a to dwóch pawilonów dla spokojnych i dwóch dla półspokojnych umysłowo chorych, która postąpiła o tyle naprzód, że w roku bieżącym, w każdym razie przed zimą i te cztery pawilony a także wszystkie inne programem objęte budowle pod dachem stanąć powinny.

Stosownie do ogólnego planu budowy i kosztorysu przedłożonego Wys. Sejmowi cytowanym wyżej sprawozdaniem podjęto również z wiosną b. r. prace nad wykonaniem ważniejszych urządzeń, mających wypełnić braki Zakładu kulparkowskiego i polepszyć jego stosunki sanitarne.

W pierwszym rzędzie przeprowadzono budowę wodociągu do Zakładu przez przedłużenie miejskiego rurociągu lwowskiego, a jakkolwiek urządzeń wodociągowych dla wody dobrostańskiej w obrębie głównego gmachu nie można było jeszcze przeprowadzić, gdyż muszą być poprzednio wykonane roboty murarskie tak tu jak i przy nowych pawilonach i budynkach, to zarządzono przynajmniej prowizoryczne połączenie rurociągu ze starymi budynkami dla użytku kuchni i piekarni, oraz dla dostarczania chorym dobrej wody do picia; zarządzenie to okazało się koniecznem wobec coraz silniej występującej desynteryi wśród chorych, choćby nawet wpłynąć miało na podniesienie preliminowanych kosztów budowy wodociągu. Łącznie z tem zauważyć musi Wydział krajowy, że koszta preliminowane w ogólnym kosztorysie budowy kulparkowskiej na zaopatrzenie Zakładu w zdrową wodę zwiększają się znacznie skutkiem zajścia ex post faktów trudnych do przewi-

dzenia. W szczególności przekroczyła c. k. Dyrekcyja kolei państwowej w Stanisławowie prawie w trójnasób pozycję kosztów przekopu pod torem kolei Lwów-Itzkany dla przewodu wodociągowego z powodu natrafienia na grunt wodnisty. Ponadto zwołana przez Wydział krajowy ad hoc ankieta — po dokładnem zbadaniu siły potrzebnego ciśnienia dla rozprawadzenia wody w zabudowaniach zakładowych oraz stanu fundamentów starej wieży — uznała konieczność wybudowania nowej wieży wodnej systemem żelazno betonowym ze zbiornikiem o pojemności 60 m³ wyłącznie dla wody doprowadzanej wodociągiem lwowskim. Zbiornik dotychczasowej wieży niższej i słabszej konstrukcyi zarezerwowano dla wody z własnych studzien, której używać się będzie dla kąpieli i spłukiwania ustępów. Dla wszelkich innych celów będzie dostarczał wody nowy zbiornik zasilany z wodociągu pompami poruszanemi małą silnicą elektryczną. Instalacye te z natury rzeczy nie mogły być przewidziane w pierwotnym kosztorysie.

W toku wykonania znajduje się również kanalizacya i odczyszczalnia biologiczna, którą to budowę przeprowadza Wydział krajowy we własnym zarządzie. Ewentualne zmiany w pierwotnym planie i kosztorysie kanalizacyi, która zresztą jeszcze w r. b. wykończona będzie, spowodować może jedynie zwiększona długość kanałów wskutek nieco odmiennego rozmieszczenia nowych pawilonów.

Gdy bowiem po wytyczeniu czterech nowych pawilonów okazało się, że otaczające je ogrody byłyby za szczupłe, wzajemne zaś oddalenie ich zbyt małe; gdy nadto droga łącząca pawilony z cmentarzami musiałaby przechodzić przez ogrody spacerowe, postanowił Wydział krajowy zakupić części przyległych gruntów dla rozsunęcia pawilonów, rozszerzenia ogrodu i przeprowadzenia drogi w odpowiednim oddaleniu; wydatek około 5000 K stąd powstały pokryto z majątku zarodowego Zakładu kulparkowskiego.

W toku budowy znajduje się dom ekonomiczny (hala maszynowa, mechaniczne urządzenie pralni i kuchni i nowa piekarnia). W ciągu prac wykonywanych jednakże odstąpiono od zamiaru umieszczenia w nim dezinfektora parowego. Przeznaczenie jego jest ściśle związane z istnieniem pawilonu izolacyjnego dla chorych zakaźnych, który musiano wybudować w znaczniejszej odległości od domu maszynowego. Gdy nadto pomieszczenie dezinfektora w domu ekonomicznym przedstawiało także inne niedogodności i niewłaściwości, postanowił Wydział krajowy, idąc za wnioskiem Komitetu budowy, wybudować osobny dom dezinfekcyjny, nieprzewidziany w kosztorysie, w którym dezinfektor parowy oraz inne przybory dezinfekcyjne znajdą najodpowiedniejsze pomieszczenie.

Komunikacya Zakładu na zewnątrz jest już zupełnie udogodniona skutkiem wybudowania toru dowozowego i przystanku kolejowego w Kulparkowie; kolej tę oddano do użytku Zakładu jeszcze w maju r. 1904 i od tej pory wszelkie materiały dowożą się do Zakładu pociągami towarowymi. Rzecz oczywista, że komunikacya w obrębie Zakładu nie mogła być dotychczas przeprowadzona. Uporządkowanie i wykonanie jej w szczególności możliwem będzie dopiero po ukończeniu budowy pawilonów i wszystkich innych budynków. Do tej pory odłożyć należy także wykonanie wszystkich przewidzianych w kosztorysie adaptacyj budynków i urządzeń starego gmachu oraz zabudowań folwarcznych, niemniej odrenowanie i ogrodzenia. W toku prac przygotowawczych znajduje się również sprawa wybudowania kolejki wąskotorowej w obrębie Zakładu dla dowożenia materiałów z kolei normalnej, rozwożenia środków żywności z kuchni i odwożenia bielizny, odpadków, śmieci i t. p. Wykonane przez krajowe biuro kolejowe plany i kosztorysy tej kolejki przekraczają znacznie preliminarzową na ten cel kwotę a jakkolwiek Wydział krajowy będzie się starał koszta te zredukować, to i tu należy przewidywać pewne przekroczenie. Od urządzenia jednak kolejki przy

nowo stworzonych warunkach Zakładu kulkparkowskiego nie można odstąpić, a to zarówno ze względu na ich wysoką praktyczną wartość, jak i obniżenie stałych wydatków w innych rubrykach. Z tych samych powodów w uwzględnieniu leczniczych celów Zakładu, jak niemniej dla trwałego zaoszczędzenia wydatków na konserwacye, zarządził Wydział krajowy na wniosek Komitetu budowy lakierowanie poprawne farbami emaliowanemi wszystkich ubikacyj w nowych pawilonach do wysokości 2 m i wprowadzenie niektórych innowacyj w planach centralnego ogrzewania nowych pawilonów, które obecnie znajdują się jeszcze w stadium prac przygotowawczych. W szczególności zarządził próbné zastosowanie w dwóch pawilonach automatycznych regulatorów dopływu ciepła, których celem jest zaoszczędzenie paliwa i kosztów zawsze niedosć dokładnej obsługi. W razie pomyślnych wyników próby, regulatory te zaprowadzone będą we wszystkich pawilonach.

Budowa nowych pawilonów w Zakładzie kulkparkowskim wedle obliczeń robionych w czasie opracowania kosztorysu (początek r. 1904) miała być wykończona w roku bieżącym. Wobec jednak wstrzymania budowy czterech pawilonów z powodów podanych w cytowanym sprawozdaniu Wydziału krajowego z r. 1904 termin ten przysunięty być musi o rok jeden t. j. do roku 1906. Ta okoliczność wpływa także na zwiększenie kosztów kierownictwa i administracyi budowy. Wydział krajowy uważa też za swój obowiązek zaznaczyć, że ewentualne przekroczenie preliminowanych na rozszerzenie krajowego Zakładu dla obłąkanych w Kulkparkowie kosztów nie jest wykluczone nawet mimo zaoszczędzeń przewidywanych w niektórych pozycyach kosztorysu. Zauważyć jednak należy, że przy budowie obecnej wprowadza się cały szereg urządzeń i instalacyj nowożytnych stosowanych po raz pierwszy w kraju, dla zapewnienia Zakładowi dla obłąkanych wszelkich środków, które wedle wskazówek wiedzy psychiatrycznej i najnowszej techniki budowlanej w tym dziale podnieść powinny leczniczy charakter Zakładu, tylokrotnie w ciągu obrad Wysokiego Sejmu akcentowany.

Zamykając niniejsze sprawozdanie, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego o postępie budowy nowych pawilonów w krajowym Zakładzie dla obłąkanych w Kulkparkowie przyjmuje się do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Władysław Onyszkiewicz w. r.

Członek Wydziału krajowego.

